

ת"פ 11562/08/13 - מדינת ישראל נגד י ר

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 11562-08-13 מדינת ישראל נ' ר

בפני כבוד השופט ד"ר אוהד גורדון
מדינת ישראל
בעניין: ע"י יחידת תביעות ירושלים

המאשימה

נגד

י ר ע"י ב"כ עו"ד א' גפני

הנאשמים

גזר דין

רקע

1. כתב האישום הוגש ביום 8.8.13. מספר מותבים טיפלו בהליך, שנדחה מעת לעת מטעמים שונים ובהם ניהול משא-ומתן והמתנה לחוות דעת פסיכיאטרית. ביום 11.12.14 הוצג הסדר לפיו תוקן כתב האישום, והנאשם הודה בו, הורשע והופנה לשירות המבחן. ההסדר לא כלל הסכמות לעניין העונש. ביום 17.9.15 קבע השופט שדן בתיק, כי בשל היכרות עם הנאשם יועבר ההליך למותב אחר, שאז הועבר לטיפול. טיעון לעונש נשמע ביום 9.11.15 ושהות נוספת עברה בהמתנה לחוות דעתו של הממונה על עבודות השירות.
2. לפי העובדות בהן הורשע, במהלך שלוש השנים שקדמו ליום 22.2.13, התגורר הנאשם אצל אמו, ילידת 1936 (להלן: "המתלוננת").
לפי האישום הראשון, ביום 22.2.13 בשעה 19:00 או בסמוך לכך, כעס הנאשם על המתלוננת על כך שפתחה דבר דואר שמוען אליו, ולכן לקח סכין מהמטבח ואיים על המתלוננת באומרו: "אני אגמור אותך. מהיום שאני מכיר אותך אני רוצה להרוג אותך". לאחר מכן החזיר את הסכין למקומה ואמר למתלוננת: "הנה, אני מחזיר, אני לא עושה כלום". בהמשך אחז בסיר והכה באמצעותו את המתלוננת בראשה ובגופה. כמו כן, הכה אותה במכות אגרוף עד שהצליחה להימלט מהבית. למתלוננת נגרמו סימני חבלה רבים בזרועה ובצווארה. בגין מעשים אלה, הורשע הנאשם בעבירות של תקיפת זקן הגורמת חבלה של ממש, לפי סעיף 368(א) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן - "חוק העונשין"), ואיומים, לפי סעיף 192 לחוק העונשין.
- לפי האישום השני, במספר מועדים במהלך שלוש השנים שקדמו ליום 22.2.13, איים הנאשם על המתלוננת במספר הזדמנויות, באומרו: "את חיה בזכותי כל יום, כי החיים שלך בידיים שלי, אני ארצח אותך מתי שאני רוצה אני ארצח אותך, אני אנקר לך את העיניים, אני אשסף לך את הגרון". בגין מעשים אלה, הורשע הנאשם בעבירת איומים, לפי סעיף 192 לחוק העונשין.

חוות הדעת והרישום הפלילי

3. ביום 10.9.15 התקבל תסקיר שירות המבחן. שירות המבחן פירט את נסיבותיו האישיות של הנאשם

המציגות, לצד תמונה של אדם אינטליגנטי שכלל מנהל אורח חיים נורמטיבי, גם הפרעת אישיות והיסטוריה מורכבת ביחסיו עם הוריו, שהתנהלו כלפיו לאורך השנים באופן נוקשה ואף אלים. שירות המבחן הוסיף ועמד על חוסר יציבות תעסוקתית בחייו של הנאשם, קושי בהסתגלות למסגרות ולסמכות וקווי אישיות בהם שלובה חשדנות כלפי גורמי סמכות ואלמנטים אימפולסיביים ותוקפניים. הקשיים במערכת יחסיו של הנאשם עם הוריו הובילו לנתק במשפחה, וכיום הוא אינו מתגורר עוד עם אמו. בהערכת הסיכון הנשקף ממנו הוסיף שירות המבחן וציין, כי בשל קווי אישיותו כאמור נוטה הנאשם להגיב באימפולסיביות, ונוטה לתוקפנות סביב דמויות נשיות בחייו (במסגרת זו צוינו בין היתר המתלוננת וכן בנות זוג), והתרשם שנתונים אלה, בשילוב משקעים מיחסי העבר מול הוריו, הם שניצבים ברקע לביצוע העבירות. צוין כי מזה מספר חודשים מצוי הנאשם בטיפול אך אינו מתמיד בו, כאשר מטפלו דיווח על קושי בנטילת אחריות על המעשים מושא האישום ונטייה של הנאשם להאשים את אמו, והעריך כי הנאשם סובל מהפרעת אישיות גבולית. בשיחה עם שירות המבחן הכיר הנאשם באופן חלקי באחריותו והביע חרטה, ובד-בבד הציג חוסר הכרה בנטיית תוקפניות מצדו, חוסר מוטיבציה לטיפול וטענה לפיה פנה לטיפול מתוך תקווה שהדבר יסייע לו בהליך המשפטי. מן התסקיר עולה, עם זאת, כי לא מדובר באדם שסיגל דרכי פעולה עברייניות אלא באדם בעל נורמות תקינות, כוחות תפקודיים ורצון כנה לניהול אורח חיים תקין ושלי. שירות המבחן המליץ על הטלת עונש מוחשי של מאסר אשר ירוצה בעבודות שירות.

4. יצוין כי קשייו הנפשיים של הנאשם מצאו ביטוי במסמך נוסף אשר ניתן ביום 7.5.14, לפני מתן הכרעת הדין. בחוות דעתו של ד"ר וואש מלשכת הפסיכיאטר המחוזי, נמצא הנאשם כשיר לעמוד לדין ואחראי למעשיו. עם זאת צוין בה כי לפי חוות דעת פרטית שניתנה על ידי ד"ר פררו רודיקה אובחן הנאשם כסובל מהפרעת אישיות. חוות הדעת אף הוגשה בישיבת הטיעון לעונש (ענ/1) ובה אנמנה מפורטת לרבות האבחון האמור וחזרה על הקושי של הנאשם לתפקד במסגרות של סמכות המופעלת כלפיו, לרבות במסגרת תעסוקתית.

5. ההגנה הוסיפה והציגה מכתב מן העובד הסוציאלי מר אלון כתבי מעמותת "עמך" (ענ/2). מר כתבי תאר את הטיפול בנאשם, לרבות היחסים המורכבים של הנאשם עם הוריו הכוללים כיום נתק בקשר עם אמו אך עזרה כלכלית מצד ההורים, הוסיף ותאר התמדה של הנאשם בהליך הטיפול זה כשנה ותועלת שהוא מפיק מן הטיפול והמליץ לחייב את הנאשם להמשיך בטיפול ולשלבו בקבוצה טיפולית לשליטה בכעסים בשירות המבחן. יצוין כי בשני המסמכים האחרונים יש התייחסות לקשייו הכלכליים של הנאשם, בעקבות ירידה מנכסיו בחו"ל וקושי לפרנס עצמו בישראל.

6. רישומו הפלילי של הנאשם מציג הרשעה אחת משנת 2013 בעבירות של נהיגה פוחזת של רכב והפרעה לשוטר במילוי תפקידו, בגין הוטל עליו מאסר של 3 חודשים ויום וכן מאסר על תנאי, פסילת רישיון נהיגה וקנס. המדובר בעבירה מאוחרת לאירועים מושא האישום כאן.

7. ביום 6.1.16 התקבלה חוות דעתו של הממונה על עבודות השירות, שמצא את הנאשם כשיר לביצוע עבודות שירות.

הטיעון לעונש

8. ב"כ המאשימה, עו"ד יובל קוקוש, הדגיש את חומרת המעשים שביצע הנאשם, את פגיעתם בערכים המוגנים ואת החבלות שנגרמו למתלוננת. עוד טען כי מתסקיר שירות המבחן עולה קושי בנטילת אחריות וחוסר רצון בטיפול, דבר המדגיש את הסיכון הנשקף מן הנאשם. נטען כי מתחם העונש ההולם נע בין מספר

חודשי מאסר לריצוי בפועל או בעבודות שירות, לבין שנתיים במאסר, וכי יש לגזור על הנאשם שנת מאסר ומאסר על תנאי.

9. ב"כ הנאשם, עו"ד אלכס גפני, הדגיש את קשייו הרגשיים והכלכליים של מרשו וביקש לבחנם על רקע היות הנאשם דור שני לניצולי שואה. זאת, תוך שהפנה לספרות לפיה בני הדור השני עלולים לסבול מקשיים דומים כתוצר של הטראומה שחוו הוריהם. המעשים שביצע הנאשם, כך טען, הם תוצר של שילוב בין מאפיינים אלה לבין אלימות שחווה מידי אמו. הודגש הטיפול שעובר הנאשם בעמותת "עמך", והוצגו נסיבותיו האישיות של הנאשם שמשך שנים חי בחו"ל, פשט רגל, הגיע לישראל והתגורר עם אמו ומאז המקרים אינו בקשר עמה. הסנגור ביקש להימנע מחיוב מרשו בעונש של מאסר, ולו לריצוי בעבודות שירות, ולסוות ממתחם העונש משיקולי שיקום. זאת, בהציגו כי הנאשם נושא כיום בהוצאות של שכירת דירה ועונש כאמור עלול להביא לקריסתו הכלכלית.

10. הנאשם עצמו נשא דברים, בהם סקר את חייו בדגש על ההתדרדרות הכלכלית שאילצה אותו לעבור לישראל ולהתגורר עם אמו, וקשייו הנוכחיים במציאת עבודה בהעדר מקצוע ותואר אקדמי. הוא סיפר כי הוא מתפרנס מקצבת הבטחת הכנסה בסך של כ-1,600 ₪ לחודש ומסיוע מהוריו, והביע רצון לשוב למעגל חיים תקין. עוד תיאר מערכת יחסים טעונה עם אמו ואלימות נפשית ופיזית ממנה סבל. לעבירות התייחס בקצרה, באומרו "לצערי הרב היה מקרה שהיה" עליו הוא נוטל אחריות, וטען שדובר באלימות קצרה ומרוסנת ושאמו לא ברחה מן הבית בשל האלימות.

מתחם העונש ההולם

11. בפתח הדיון יש לבחון האם מעשי הנאשם מהווים חלק מאותו "אירוע", או שמא מספר "אירועים" המחייבים קביעת מספר מתחמי ענישה. המונח "אירוע" לא הוגדר בתיקון 113 לחוק העונשין, אך עוצב בפסיקת בית המשפט העליון בהתייחס לקריטריונים שבמהות, אשר בוחנים האם מדובר במעשים שקיים ביניהם קשר הדוק או מהווים מסכת עבריינית אחת (ע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל (29.10.14); ע"פ 5643/14 עיסא נ' מדינת ישראל (23.6.15); רע"פ 4687/15 פלג נ' מדינת ישראל (13.8.15). כל פסקי הדין הנזכרים בגזר דין זה פורסמו ב"נבו").

12. בחינה זו מעלה, כי מעשיו השונים של הנאשם מהווים מסכת אחת, שבהתנהלות מתמשכת כלפי אמו אשר נשאה מאפיינים דומים במקרים השונים מושא כתב האישום. אמנם, האישום השני עוסק במספר מועדים (ללא ציון מספר או תאריך מדויק) שהתרחשו במהלך תקופה של שלוש שנים, אך הביטוי "אירוע" עשוי לכלול גם פעולות עברייניות שבוצעו על פני רצף זמן ובלבד שהם קשורים עניינית ומהותית (ראו קביעותיהם של השופטת ברק-ארז והשופט פוגלמן בעניין ג'אבר וכן עניין עיסא הנ"ל). בענייננו מהווים המעשים השונים חלק מאותו "אירוע" ובהתאם יקבע מתחם עונש הולם אחד החובק את מכלול העבירות.

13. מתחם העונש נקבע לאורו של עקרון ההלימה, שבין היתר משקלל את חומרת מעשי העבירה ואת דרגת האשם הנלווית להם. במקרה דנן, חטא הנאשם במעשים בעלי חומרה יתרה. זאת, בשים לב לשניים: תחילה, למעשי האלימות והאיומים שביצע, שכללו איומים חוזרים להמית את המתלוננת, באישום הראשון בליווי סכין, וכן תקיפתה של המתלוננת בסיר ובאגרופים תוך גרימת חבלות.

מעשים אלה פוגעים פגיעה של ממש בערכים המוגנים על ידי העבירות הנדונות: ראשית עבירת האיומים, שמתמקדת בשלוות נפשו של הפרט וההגנה עליו ממעשי הפחדה והקנטה שלא כדין, לצד ההגנה על חופש

הפעולה והבחירה שלו שעלולים להיות מושפעים מן האיום (ע"פ 103/88 ליכטמן נ' מדינת ישראל (6.9.89)). ושנית, עבירת התקיפה המגוננת על שלמות גופו של הפרט ותחושת הביטחון שלו ושל יתר בני החברה.

14. החומרה שבמעשי הנאשם מודגשת בזהות הקורבן שבחר: אמו, שבעת ביצוע העבירות הייתה כבת שבעים ושבע שנים. עבירות אלימות המופנות כלפי קשישים וכלפי אחרים המתקשים לגונן על עצמם מצריכות התייחסות אכיפתית מיוחדת. הם זקוקים, יותר מאחרים, להגנתו של הדין. הדבר מצא ביטוי, בין היתר, בהוראות החוק. המחוקק מצא לייחד למקרי תקיפה של קשישים עבירות ספציפיות, ולצדן עונשים קפדניים (סעיף 1368 לחוק העונשין על סעיפי המשנה שלו). יתר על כן, המחוקק קבע במסגרת סעיף משנה 1368(ד) כי בהיעדר טעמים מיוחדים שיירשמו, יושת על מי שהורשע בביצוען של העבירות הנדונות עונש מאסר שלא יהיה כולו על תנאי.

15. שיקול אחרון זה מקבל משנה משקל, שעה שמדובר בבן התוקף את אמו במסגרת מגוריהם המשותפים: סיטואציה שבה יכולתה של האם הקשישה להתגונן או לפנות לסיוע מוגבלת, ושגלום בה פסול מוסרי ייחודי שבמעילה בדיבר "כבד את אביך ואת אמך". לעניין זה נאמר בע"א 1482/92 **אסתר הגר נ' חנה הגר** פ"ד מז(2) 792 (1993), כי "הקשר בין ילד להוריו ומצוות כיבוד הורים יסוד מוסד ועיקרון מקודש הם במורשת ישראל מקדמת דנא, ובכל חברה אנושית בת תרבות; והוא הדיבר החמישי שבעשרת הדיברות". במקרה אחר נקבע, לעניין מעשי אלימות במשפחה, כי אלה:-

" נתפסים כבעלי חומרה מיוחדת במערכת האיסורים הפליליים העוסקים בעבירות אלימות. הציפייה האנושית הטבעית הינה כי בתוך משפחה ישררו יחסי אהבה, הרמוניה וכבוד הדדי. הפרתה של ציפייה זו הופכת את השימוש באלימות במשפחה לתופעה העומדת בניגוד עמוק לחוש הצדק האנושי. יתר על כן, במסגרת המשפחה, מופעלת האלימות על פי רוב בידי החזק כלפי החלש [...] נפוצותן של עבירות אלה, והצורך להגן על קרבת האלימות [...] תורמים אף הם להחמרה הנדרשת בענישה בעבירות אלה" (ע"פ 6758/07 **פלוני נ' מדינת ישראל** (11.10.07)).

16. שיקולי הגמול, ההוקעה וההרתעה מחייבים אפוא לעצב את העונש בשים לב לסיטואציה הבעייתית של אם קשישה שהופכת קורבן לאלימות ואיומים מצד בנה הבוגר. ספיגתן של חבלות פיזיות בגיל 77 אינה דבר של מה בכך, אף שלא נטען כי נגרם נזק פיסי קבוע. גם הפגיעה בתחושת הביטחון האישי כתוצאה מן המעשים מתעצמת שעה שמדובר בקשישה, המותקפת ומאוימת בידי בנה. בכלל זה יש לשקול את העובדה שהאיומים נמשכו לאורך תקופה.

17. מנגד, באמדת מידת האשם אשקול גם את הרקע לביצוע העבירות כפי העולה מתסקיר שירות המבחן ומחוות הדעת השונות שנסקרו לעיל. המדובר בשילוב שבין היסטוריה משפחתית מורכבת וליקוי נפשי. אין בהם להצדיק את המעשה או לגרוע מחומרתו, ולא ניתן לקבל כי משקעי עבר ימצאו ביטוי בדרך של תקיפת ההורה הקשיש ואיומים עליו. ועם זאת, לא ניתן להתעלם מן המורכבות האנושית והנפשית שברקע המעשים ויש בהם, לשיטתי, למתן קמעא את מידת האשם.

18. בחינת מדיניות הענישה הנוהגת מעלה כי במקרים דומים מתמקדים בתי המשפט, בהתאם להנחיית המחוקק, בענישה הכוללת עונשי מאסר. אלה נעים בין תקופות קצרות יחסית של מספר חודשים, לריצוי בפועל או בעבודות שירות, לבין מספר דו-ספרתי של חודשי מאסר. בחלק מפסקי הדין אף נקבעו מתחמי ענישה בסדרי גודל אלה. אלמנט נוסף המודגש בפסקי הדין הוא ענישה מותנית בהיקפים משמעותיים, שנועדה להתמודד עם הסיכון להישנות המעשים. לדוגמאות ראו רע"פ 6790/12 **גולד נ' מדינת ישראל**

(20.12.09); עפ"ג (י-ם) 32535-05-13 **גרובובסקי נ' מדינת ישראל** (12.6.13); עפ"ג (חי')
21263-06-15 **דר נ' מדינת ישראל** (8.10.15); ת.פ. (נצ') 13407-09-08 **מדינת ישראל נ' מיכאל**
חודוש (10.12.08); ת.פ. (רח') 18772-01-14 **מדינת ישראל נ' איריס שוורץ** (4.3.15); ת.פ. (פ"ת)
15959-01-10 **מדינת ישראל נ' בן אברהם** (22.10.13); ת.פ. (י-ם) 8764-01-13 **מדינת ישראל נ'**
אמזלג (11.4.13). עסק בעבירה לפי סעי 380 לחוק העונשין); ת.פ. (אש') 44223-05-10 **מדינת ישראל**
נ' קלימן (11.11.10). עסק בעבירות לפי סעיף 380 וסעיף 379); ת.פ. (ב"ש) 47255-03-10 מדינת
ישראל נ' פנקר (20.7.10); ת.פ. (פ"ת) 29427-03-13 **מדינת ישראל נ' נוחימוביץ** (30.03.14); ת.פ.
(קריית) 29730-02-12 **מדינת ישראל נ' טגיי** (21.10.13).

19. במכלול השיקולים, אני קובע כי מתחם העונש ההולם לעבירות הנדונות בנסיבות ביצוען נע בין שלושה חודשי מאסר שיכול וירוצו בעבודות שירות, לבין 20 חודשי מאסר. זאת, בתוספת מאסר מותנה בהיקף משמעותי.

קביעת העונש בתוך המתחם

20. לזכות הנאשם תיזקף הודייתו בכתב האישום המתוקן אשר יעלה את ההליך, חסכה במשאבי הציבור ומנעה את הצורך בהעדת אמו הקשישה על הקושי הכרוך בכך. עוד תישקלנה נסיבות חייו המורכבות ומצבו הנפשי, אשר פורטו בחוות הדעת המקצועיות שנסקרו לעיל ואשר נמצאות ברקע ביצוע העבירה, ובפרט האלימות ממנה סבל בילדותו מצד הוריו.
21. שיקול נוסף לקולה הינו חלוף הזמן, כאשר כתב האישום הוגש לפני למעלה משנתיים, והעבירות בוצעו עוד קודם לכן. שיקול הזמן נושא במקרה דנן גם אופי מהותי, שכן מהתסקיר עולה שהנאשם חדל להתגורר עם אמו ואינו בקשר עמה, ומשום שלא נטען או בוסס כי שב וחטא במעשים דומים משך הזמן שחלף.
22. אשר לעברו הפלילי של הנאשם, הרי שהרשעתו היחידה אינה מתחום האלימות ואיני סבור כי יש לראות בה אלמנט "מכביד" בקביעת העונש בגין העבירות הנדונות כאן.
23. לחומרה תישקל נטילת האחריות החלקית בידי הנאשם אשר, כפי העולה מתסקיר שירות המבחן המביא את דיווח המטפל הנזכר לעיל, אינו מפנים באופן מלא את הפסול שבהתנהגותו ואת הבעייתיות שלו-עצמו, ומוסיף ונוטה להפנות חיצונית אשם אל המתלוננת. המחשה לכך ניתן היה למצוא בדברים שנשא בשיבת הטיעון לעונש, בהם הקדיש פירוט ניכר לקשייו שלו, ומיעט בהתייחסות לעבירה תוך שדבריו בנושא ביטאו את הגישה הנזכרת לעיל.
24. עמדה זו, בצירוף האמירות בתסקיר שירות המבחן אודות תוקפנות החבוייה בו כלפי דמויות נשיות (דבר הרלבנטי כאמור הן לאמו הקשישה והן לבנות זוג) מקימים שיקול שבמסוכנות. אפנה גם לחוות הדעת הפסיכיאטרית ענ/1, שלא צפתה שיפור משמעותי בתפקודו. אשר לטיעונה של התביעה, לפיה העדרו של ערוץ טיפולי, עמדת הנאשם כמפורט בתסקיר ודיווחי שירות המבחן אודות עמדותיו בטיפול מגבירים את הסיכון הנשקף ממנו, הרי שאין בידי לקבלו אלא באופן חלקי. נוכח מכתבו המפורט של מר כתבי (ענ/2) שהוא אשר מסר לשירות המבחן חלק מהנתונים המוצגים בתסקיר, הרי שאין להסתמך אך על הנתונים שהציג שירות המבחן. מכתב זה מציג מהלך טיפולי הנמשך לאורך כשנה, ושיש לראות בו גורם ממתן סיכון ובלבד שהנאשם יתמיד בו. ועם זאת, אף ממכתב זה (ובפרט מהמלצותיו) עולה כי לנאשם קושי בשליטה בכעסים, והגורמים שברקע הסיכון: ההפרעה הנפשית, משקעי העבר מול אמו והמצב האיש, טרם נפתרו.

גם גישתו כלפי העבירות כמפורט לעיל ממחישה כי הסיכון עודנו קיים. לפיכך, סבורני כי בקביעת העונש יש לתן משקל לשיקולי ההרתעה האישית והמניעה, גם אם משקל מדוד.

25. במכלול השיקולים, סבורני כי לא ניתן לאמץ את עתירת ההגנה ולסטות מן הרף התחתון של המתחם משיקולי שיקום. לשיטתי ראוי אף להחמיר קמעא ממנו על מנת לבסס חותם הרתעתי ולשלב עונש מותנה משמעותי.

מנגד, התנהלות הנאשם משך הזמן שחלף, והתרשמות שירות המבחן אודות רצונו הכן בניהול חיים תקינים ונורמטיביים כמפורט לעיל מקהות במעט את עצמת הסיכון ובשילוב השיקולים לקולה שפורטו לעיל מאפשרות להימנע מהכבדה יתרה בדמות מאסר בפועל ופגיעה בחירותו של הנאשם.

אני ער לקושי הכלכלי שיגרם לנאשם אם יידרש לריצוי מאסר בעבודות שירות. אלא, שנוכח השיקולים מנגד בדגש על חומרת העבירות איני סבור כי יש בשיקול זה להצדיק הימנעות מגזירת עונש זה. הדבר יוביל, לטעמי, לענישה מופרזת לקולה.

26. אני גוזר לנאשם את העונשים הבאים:

א. חמישה חודשי מאסר, אותם ירצה הנאשם בעבודות שירות. זאת, בהתאם לחוות דעתו של הממונה על עבודות השירות מיום 6.1.16. על הנאשם להתייב לריצוי העונש במועד ובמקום שנקבעו שם. אני מוצא להדגיש בפני הנאשם כי אי-עמידה בדרישות הממונה על עבודות השירות עלולה להביא להפקעת העונש ולהמרתו במאסר בפועל.

ב. ארבעה חודשי מאסר, אותם ירצה הנאשם אם ישוב ויעבור עבירת אלימות או איומים בתוך שלוש שנים מהיום.

ערעור בזכות לבית המשפט המחוזי בתוך 45 ימים.

ניתן היום, י"א שבט תשע"ו, 21 ינואר 2016, במעמד הצדדים.